HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]תלתא ריגלי אמר לה רב אדא בר אהבה זיל לקמיה דרב יוסף [ב]דחריף סכינא אזלה קמיה [א]פשט מהא [ג]מתניתין [ד]עובד כוכבים שהיה מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן של עזיקה הן של נטע רבעי הן לא אמר כלום לא נתכוון אלא להשביח מקחו אבא יודן איש ציידן אמר מעשה בישראל ועובד כוכבים שהלכו בדרך ובא עובד כוכבים ואמר חבל על יהודי שהיה עמי בדרך שמת בדרך וקברתיו [ב]והשיאו אשתו ושוב מעשה בקולר של בני אדם שהיו מהלכין לאנטוכיא ובא עובד כוכבים אחד [ה]ואמר חבל על קולר של בני אדם שמתו וקברתים [ג]והשיאו את נשותיהם ושוב מעשה בששים בני אדם שהיו מהלכין לכרכום ביתר ובא עובד כוכבים ואמר חבל על ששים בני אדם [ו]שהיו מהלכין בדרך ביתר שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהם:

מתני' [ד]מעידין לאור הנר ולאור הלבנה [ה]ומשיאין על פי בת קול מעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן פלוני ממקום פלוני מת הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו ושוב מעשה בצלמון באחד שאמר [ו]אני איש פלוני בן איש פלוני נשכני נחש והרי אני מת והלכו ולא הכירוהו והלכו והשיאו את אשתו:

גמ' אמר רבה בר שמואל תנא [ז]בית שמאי אומרים אין משיאין על פי בת קול וב"ה אומרים משיאין על פי בת קול מאי קמ"ל מתני' היא [ח]הא קמ"ל דאי משתכחת סתמא דאין משיאין בית שמאי היא: והלכו ולא מצאו: [ט]ודלמא שד הוה א"ר יהודה אמר רב שראו לו דמות אדם אינהו נמי דמו דחזו ליה בבואה ואינהו נמי אית להו בבואה [ז]דחזו ליה בבואה דבבואה ודלמא לדידהו אית להו בבואה דבבואה אמר רבי חנינא אמר לי יונתן שידא בבואה אית להו בבואה דבבואה לית להו ודלמא צרה הואי תנא דבי רבי ישמעאל בשעת הסכנה כותבין ונותנין אף על פי שאין מכירין:

מתני' [י]אמר רבי עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבר השנה מצאתי נחמיה איש בית דלי אמר לי שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד אלא [ט]יהודה בן בבא ונומיתי לו כן הדברים אמר לי אמור להם משמי אתם יודעים שהמדינה משובשת בגייסות (א) מקובלני מר"ג הזקן שמשיאין את האשה על פי עד אחד וכשבאתי והרציתי הדברים לפני ר"ג שמח לדברי ואמר מצאנו חבר [י]לרבי יהודה בן בבא מתוך הדבר נזכר ר"ג שנהרגו הרוגים בתל ארזא והשיא ר"ג נשותיהן על פי עד אחד והוחזקו להיות [כ]משיאין עד מפי עד מפי עבד מפי אשה מפי שפחה ר' אליעזר ורבי יהושע אומרים אין משיאין את האשה על פי עד אחד ר' עקיבא אומר לא ע"פ אשה ולא על פי עבד ולא על פי שפחה ולא על פי קרובים:

גמ' וסבר רבי עקיבא ע"פ אשה לא והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי עקיבא [ל][ח]אשה נאמנת להביא גיטה מק"ו ומה נשים שאמרו חכמים אין נאמנות לומר מת בעלה [ט]נאמנות להביא גיטיהן זו שנאמנת לומר מת בעלה אינו דין שנאמנת להביא גיטה נשים שאמרו חכמים הוא דלא מהימני אשה בעלמא מהימנא לא קשיא כאן קודם שהחזיקו כאן לאחר שהחזיקו:

מתני' אמרו לו מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה אחד מהם והביאוהו בפונדק ובחזרתם אמרו לפונדקית איה חברנו נומית להם מת וקברתיו והשיאו את אשתו ולא תהא כהנת כפונדקית אמר (ב) להו לכשתהא כפונדקית נאמנת הפונדקית הוציאה להם מקלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו:

גמ'

תלתא ריגלי. שהיו תלמידי חכמים נקבצים לשמוע דרשה הלכות פסח בפסח והיתה שואלת מהם. ובתשובת הגאונים מצאתי כל הנך ריגלי דאמוראי היינו יום שמת בו אדם גדול קובעים אותו לכבודו ומדי שנה בשנה כשמגיע אותו יום מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם: **של ערלה הן.** פירות נטיעה הן וישנם משובחים מפירות אילן זקן: **של עזיקה.** מפרדס מעוזק וגדר סביב לו לשומרו והיא שנת שביעית. וקשיא לי דמאי איסור יש כאן אם עבר זמן הביעור לא שנא מן המשומר ול"ש מן המופקר אסורים וקודם הזמן אלו ואלו מותרים: **לא אמר כלום.** לאוסרם על כך אלא הלך אחר הרוב שזה משקר ולהשביח מקחו נתכוין וכן נטע רבעי להודיע שפירות נטיעה הן. וכמדומה לי דהאי עזיקה שם העיר שבארץ ישראל ופירותיה משובחים ואם היה עובד כוכבים זה בחוצה לארץ ומשבחם ואמר מעזיקה הבאתי אין חוששין לומר אמת דבריו ושמא לא נתעשרו וישראל מכרם לו אלא להשביח מקחו. והכא נמי לא נתכוין עובד כוכבים זה אלא לאיים על זה שיקלור לו מספוא לבהמותיו: **חבל.** הפסד ועגמת נפש הוא: **קולר.** חבורה: **לכרכום ביתר.** כשבאה ביתר במצור: **מתני' על פי בת קול.** שמעו קול צועקת פלוני מת ולא ראו אדם בצלמו: **גמ' מאי קמ"ל.** רבה בר שמואל דלבית הלל משיאין וניעבד כותייהו סתם מתני' נמי הכי אמרה וממילא הלכתא היא כסתם משנה: **בית שמאי היא.** ואין הלכה כאותו סתם: **שראו לו דמות אדם.** מתחלה כשצעק: **בבואה דבבואה.** צל צלו: **לימדני יונתן שידא.** שד היה או בקי בהן: **ודלמא צרה הואי.** שנשא אשה במקום אחר ובאה לקלקלה והלכה לה: **בשעת הסכנה.** שאדם מסוכן כגון מי שהיה מושלך בבור ואמר כל שומע קולו יכתוב גט לאשתו כותבין ונותנין וסמכינן עליה בכל דבריו שאומר אני הוא פלוני בן פלוני. והכא נמי כשעת הסכנה דמיא שאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב עגונה: **מתני' ונומיתי לו.** אמרתי לו: **כן.** (ג) הן הדברים שאמרת שכולן חלוקין עליו: **משובשת בגייסות.** שאיני יכול לילך אצלם ולהעיד זה שמעתי: **גמ' להביא את גיטה.** ממדינת הים ואע"פ שצריכים אנו למאמר פיה שתאמר בפני נכתב ונחתם דאפי' אדם כשר הביאו צריך לומר כן: **נשים שאמרו.** חמש נשים דפירקין דלעיל (ד' קיז.): **נאמנות להביא גיטה.** בפ"ב דגיטין (דף כג:): **מתני' אמרו לו.** לרבי עקיבא מעשה בבני לוי כו': **נומית להם.** אמרה להם: **ולא תהא כהנת.** כלומר וכי לא תהא בת ישראל או כהנת מיוחסת נאמנת כפונדקית זו גרועה. ובגמ' מפרש מאי גריעותא: **אמר להם.** רבי עקיבא: **לכשתהא הפונדקית נאמנת.** כלומר לכשימלא דבר זה אמת שהאמינו את הפונדקית שהרי לא עליה סמכו אלא לפי תומה הסיחה והביאה להם מקלו ותרמילו: [ס"א **לכשתהא כפונדקית נאמנת.** כלומר באותו ענין שהאמינו פונדקית הוי נמי שאר אשה נאמנת שהרי פונדקית הוציאה להן ועל הסימנים סמכו:]

והא

של עזיקה. פי' בקונטרס מפרדס מעוזק ומשומר ושביעית הוא וקשה לו אי (משומר) קודם הביעור לעולם מותר ואין נראה לר"ת דהא בהדיא תניא בת"כ ואת ענבי נזיריך לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן המופקר וא"ת דתניא בת"כ ובפרק הבית והעליה (ב"מ קיח.) שומרי ספיחים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה קרי כאן ממשקה ישראל מן המותר (ד) לישראל ומשומר אסור לישראל כו' כדפי' וא"ר שלא היו שומרין אותו אלא מונעים רגלי בהמה משם ומודיעין לבני אדם שהם לצורך ומופקר נמי לא שרי לבצור אלא ע"י שינוי ובת"כ דקתני מן המשומר אי אתה בוצר היינו אפי' על ידי שינוי ומן המופקר אתה בוצר היינו כלומר אוכל (מ):

דחזו ליה בבואה. בירושלמי רבי אחא בר חנינא בשם רבי חמא הדא דתימא בשדה אבל בעיר אפילו לא ראו בבואה של אדם והא תניין מי שהיה מושלך בבור ואמר מי ששומע קולו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו וא"ר נתן והוא שראה בבואה של אדם אמר רבי בון מזיקין מצויין בבורות כדרך שהם מצויין בשדות והא דאמר (מגילה ד' ג.) (ו) אל יתן אדם שלום לחברו בלילה דחיישינן שמא שד הוא היינו בשדה דומיא דיהושע שהיה חוץ למחנה ישראל בירושלמי פליגי אמוראי בנמצא כתוב בשטר מת פלוני או נהרג אם משיאין את אשתו:

פונדקית

מסורת הש"ס

א) [חולין מח. עז.], ב) [שם עז. ע"ש בפרש"י], ג) ל"ל מתניתא, ד) [תוספתא דמאי פ"ד], ה) [תוס' נזיר פ"א], ו) גיטין סו., ז) ג"ז שם הוריות יב. כריתות ה:, ח) לעיל קטו., ט) ל"ל רבי יהודה, י) [עדיות פ"ו מ"א], כ) לעיל פז: בכורות מו: שבת קמה., ל) גיטין כג: [תוס' שם פ"ב], מ) [וע"ע תוס' מנחות פד. ד"ה שומרי ותוס' ב"מ נח. ד"ה לשמור ותוס' סוכה לט: ד"ה במה], נ) [וע' תוס' סנהדרין מד. ד"ה חיישינן],

גליון הש"ס

גמ' ואמר חבל על קולר של ב"א וכו'. ברי"ף איתא שהיו מהלכין לאנטוכיא: שם שהיו מהלכין בדרך ביתר. ברי"ף איתא לכרכוס של ביתר: שם הא קמ"ל דאי משתכחת סתמא וכו'. עי' ערובין דף יז ע"ב תוד"ה אמר רב הונא:

הגהות הב"ח

(א) במשנה בגייסות כך מקובלני מר"ג: (ב) שם אמר להם לכשתהא כפונדקית: (ג) רש"י ד"ה ונומתי לו אמרתי לו כן הדברים כאשר אמרת כצ"ל ותיבת הן נמחק: (ד) תוס' ד"ה של וכו' מן המותר. נ"ב ועיין במה שכתבתי במנחות ר"פ כל קרבנות דף פד:

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פי"ג מהל' גרושין הלי"ב סמג עשין ז טוש"ע אה"ע סי' יז סעיף יד:

לד ב ג מיי' שם הל' יא והל' כו טוש"ע שם סעיף יז:

לה ד מיי' שם הל' כב טוש"ע שם סעיף כב:

לו ה טוש"ע שם סעיף י:

לז ו מיי' שם הל' כג טוש"ע שם סעיף כג:

לח ו שם סעיף י:

לט ח מיי' פ"ז מהל' גרושין הל' כב סמג עשין נ טוש"ע שם סימן קמב סעיף יג:

מ ט מיי' שם הלכה ב וסמג שם טוש"ע שם סימן קמא סעי' נד:

מוסף רש"י

תלתא ריגלי. לשאול הלכה לחכמים הנאספים ברגל (חולין עז.). **דחריף סכינא.** לב פתוח לו בסברא (שם). **אינהו נמי דמו.** פעמים שעושין עצמם בדמות אדם (גיטין סו. ושם: אידמויי אידמו). **על פי עד אחד.** שאמר לה מת בעלך במדינת הים (ברכות כז.).